

**GREENPEACE
CAPTAIN**

Mijn avonturen om de toekomst van onze aarde te redden

PETER WILLCOX

MET RONALD B. WEISS

Greenpeace Captain

**Mijn avonturen om de toekomst
van onze aarde te redden**

Peter Willcox
met Ronald B. Weiss

Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen

www.kosmosuitgevers.nl

 [kosmos.uitgevers](https://www.facebook.com/kosmosuitgevers)

 [kosmosuitgevers](https://www.instagram.com/kosmosuitgevers)

Oorspronkelijke titel: *Greenpeace Captain – My Adventures in Protecting the Future of Our Planet*

Oorspronkelijke uitgever: St. Martin's Press, New York, Verenigde Staten

© 2016 Peter Willcox

© Kaarten Cameron Jones

© Illustratie p. 24 Leo Hartshorn, kunst op p. 272 met dank aan Maggie Willcox

© 2016 voor de Nederlandse taal: Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen

Vertaling: Jeannet Dekker, Heleen Schneiders, Els Schrijber

Omslagfoto's: Bas Beentjes/Greenpeace (boven), Dmitri Sharomov/Greenpeace (onder)

Omslagontwerp: DPS Design, Davy van der Elsen

Vormgeving binnenwerk: ZetSpiegel, Best

ISBN 978 90 215 6274 2

ISBN e-book 978 90 215 6275 9

NUR 320

Alle rechten voorbehouden / All rights reserved

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze en/of door welk ander medium ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Disclaimer

Dit boek is onafhankelijk van Greenpeace tot stand gekomen. Greenpeace Nederland kan op geen enkele manier verantwoordelijk worden gehouden voor de inhoud ervan of anderszins in relatie tot dit boek.

This book is a production independent of Greenpeace. Greenpeace Nederland does not bear any editorial or other responsibility for this book.

Deze uitgave is met de grootst mogelijke zorgvuldigheid samengesteld. Noch de maker, noch de uitgever stelt zich echter aansprakelijk voor eventuele schade als gevolg van eventuele onjuistheden en/of onvolledigheden in deze uitgave.

Inhoud

1. 'Het is voorbij' (Nieuw-Zeeland, 1985)	11
2. 'De verkeerde loterij winnen'	25
3. Hachelijk avontuur in Peru (Patia, Peru)	47
4. 'Filmfestival' in de Beringzee (Lorino, Sovjet-Unie)	65
5. De evacuatie van Rongelap (Marshalleilanden, 1985)	85
6. Een Deense tragedie (Moruroa, Frans-Polynesië/ Noordzee, 1987)	101
7. 'Kapitein Haak' versus het fregat (Aalborg, Denemarken, 1988)	115
8. Het op gang brengen van een nucleaire kettingreactie (Japanse Zee, 1993)	131
9. 'De rups in de Turkse kolenstortkoker' (Izmir, Turkije, 1995)	143
10. Retour afzender (Manilla, Filipijnen, 2000)	157
11. Als puntje bij paaltje komt (Södertälje, Zweden, 2000)	173
12. Al Qaida, wapens en diamanten (Middellandse Zeegebied, Nederland, 2002)	185
13. Met een ijsbreker de Amazone op (Brazilië, 2009)	205
14. IJzingwekkend snelle klimaatverandering (Groenland, 2009)	217
15. David tegen de Gazprom-Goliath (Pechora Zee, West-Rusland, 2013)	243
16. 'Vertrouw niemand. Toon geen angst. Smeek nooit.' (Moermansk, Rusland, 2013)	259
17. Een gelukkige hooligan (Moermansk, Rusland, 2013)	273

18. Igor maakt me twee keer af (Sint-Petersburg, Rusland, 2013)	285
19. Twaalf Nobelprijswinnaars, een Beatle en de paus kunnen niet allemaal ongelijk hebben	293
Epiloog	301
Dankwoord	305
Register	311

Mijl ————— 800

‘Het is voorbij’

10 JULI 1985

MARSDEN WHARF, NIEUW-ZEELAND

TIJDENS DE VOORBEREIDINGEN VAN EEN ANTINUCLEAIRE ACTIE IN
FRANS-POLYNESIË

Whoem!

Het hele schip sidderde. Ik voelde het meer dan dat ik het hoorde, maar ik werd er wel door uit een diepe slaap gewekt. Het was donker om me heen en ik probeerde gedesoriënteerd vast te stellen wat er zo-even was gebeurd. Als kapitein van de *Rainbow Warrior* wist ik dat een ‘whoem’, van wat voor soort dan ook, per definitie foute boel was. Nog half slapend nam ik in gedachten de mogelijkheden door. De adrenaline had zijn werk nog niet kunnen doen.

Waren we soms tegen een ander schip gebotst? Dat zou kunnen. Was dat onze schuld? Ik keek door de patrijspoort van mijn kapiteinshut. We lagen aangemeerd bij Marsden Wharf, een kade in de haven van Auckland in Nieuw-Zeeland, dus als er inderdaad sprake was van een botsing, dan was het in elk geval niet onze schuld. Dat is een opluchting, dacht ik, blij dat mij geen blaam trof. Echt wakker was ik niet, maar ik dacht in elk geval wel aan mijn carrière.

Wat was dan de oorzaak van die dreun? Het was niet een van

de gebruikelijke scheepsgeluiden. Sterker nog, de gebruikelijke geluiden waren helemaal niet te horen. De generator die zorgde voor de elektriciteit aan boord was akelig stil. De afwezigheid van dat geruststellende, altijd aanwezige gebrom was eveneens een signaal dat er iets heel erg mis was. De generator is net als je polsslag of je ademhaling altijd aanwezig, het is een vitaal deel van een schip. En dit hart van de *Rainbow Warrior* klopte niet langer. Maar we lagen nog steeds in de haven. Zo erg kon het dan toch niet zijn?

Dit was vreemd... Ik tastte in het donker naar mijn bril, die al vier jaar lang zijn vaste plek had op het boekenplankje boven mijn kussen. Hij lag er niet. Dat is echt vreemd, dacht ik. Mijn bril bleef daar altijd liggen, ook tijdens de heftigste stormen op zee en acties in alle soorten en maten ('actie' is Greenpeacetaal voor een treffen met de 'vijand'), maar nu had de 'whoem' hem van zijn plaats gegooid. Weer een teken dat er iets heel erg mis was, maar wat in vredesnaam?

Ik stak mijn hand uit naar mijn kleren die ik over de rugleuning van de stoel naast mijn bed had gehangen, maar ook die waren weg. Een paar seconden lang tastte ik letterlijk in het duister. Ik struikelde over de omgevallen stoel. Verdorie, wat was dit? Een aardbeving? Kleren of geen kleren, ik was de kapitein en ik moest weten wat er aan de hand was. Ik sloeg voor het fatsoen een handdoek om me heen en rende mijn hut uit.

Op de gang bij de kajuitstrap brandde de noodverlichting. Ook dat was geen goed teken. De peertjes van 5 watt verspreidden een zwak licht, waarbij je net kon zien wat je deed. Een paar bemanningsleden stonden in de deuropening van de machinekamer naar beneden te kijken. Een van hen was Davey Edward, onze hoofdwerktuigkundige. Na het ongewone geluid was hij meteen naar zijn machinekamer gerend, bang dat hij een ontploffing had gehoord waarvan de oorzaak daar te vinden was. Ik ging naast hem staan en hij zei het laatste wat ik had verwacht te horen en wat ik al helemaal niet wilde horen: 'Het is voorbij. Ze is er geweest, het is afgelopen.' Als je hoofdwerktuigkundige zo iets zegt, mag je aannemen dat het waar is.

Ik keek naar de machinekamer onder ons en zag dat bijna het hele compartiment vol met water stond. Het water kwam ook al akelig dicht in de buurt van het hoofddek, waarop wij stonden. Ik snapte er niets van. Het ruim werd van de rest van het schip gescheiden door een schot van massief staal. Dat was op zee om veiligheidsredenen altijd gesloten, maar in de haven stond het open. Iets had ervoor gezorgd dat in bijzonder korte tijd heel veel water door die opening naar binnen was gestroomd.

De reden kenden we niet, maar de gevolgen waren duidelijk. Davey en ik keken elkaar recht aan en ik wist wat er moest gebeuren. Met mijn kapiteinsstem zei ik: ‘We halen iedereen van boord en bepalen op de kade wat we gaan doen.’ Ik was een betrekkelijk jonge kapitein, maar ik wist dat de veiligheid van mijn bemanning vooropstond. Davey en ik begrepen allebei dat water in de machinekamer betekende dat er in de laagste hutten aan boord, die op hetzelfde niveau lagen als de machinekamer, ook water moest staan. Ik hoopte met heel mijn hart dat er geen bemanningsleden in die hutten zaten, maar om daar zeker van te zijn, liep ik naar het achterschip om dat te controleren.

Onder aan de trap in het achterschip zag ik Martini Gotjé staan. Hij was meteen naar de hutten gegaan die het meest gevaar liepen. Andy Biedermann, die vlak voor hem naar beneden was gelopen, had onze tijdelijke kok Margaret Mills al uit haar kooi gehaald. Op dat moment hoorde en zeker voelde ik dat het schip onder mijn voeten omhoogkwam.

Whoem!

Weer een sidderende schokgolf, nog geen twee minuten na de eerste. Had de Nieuw-Zeelandse marine het vuur op ons geopend? In de haven? Dat was het enige wat ik kon bedenken, maar dat sloeg nergens op. Ik had geen idee wat er aan de hand was en het was nog niet voorbij. Ik zei tegen Martini dat hij tegen iedereen moest zeggen dat we het schip gingen verlaten. Het was voor ons allebei een ongewoon commando, het schip verlaten, terwijl het in de haven lag, maar hij ging niet tegen me in.

Ik liep verder, want nu het water al zo hoog stond, was de kans

groot dat iemand hulp nodig had. Toen ik langs de hut van Grace O'Sullivan en Nathalie Mestre liep en een eerste stap naar beneden zette, stond ik meteen tot aan mijn kuiten in het water. Dat was niet goed. Dat was helemaal niet goed.

Ergens onderweg was ik mijn handdoek verloren. Dat was mij en blijkbaar ook de anderen ontgaan, maar ik wilde liever niet in adamskostuum van boord stappen. Ik liep terug naar mijn hut en voelde toen dat het schip onder me bewoog. Het zakte naar beneden en gleed weg van de kade, het diepere water in. De *Rainbow Warrior* was bezig te zinken, dat was wel duidelijk, maar ik wist niet hoe ver en hoe snel ze onder water verdween. Laat die kleren maar, ik ben hier weg, dacht ik. Het water klotste over de drempel en liep inmiddels ook het bovendek op. Ik liep terug naar de hutten op het achterschip en riep ondertussen: 'Allemaal van boord!' Ondertussen begon het schip onder me te kapseizen. Het was net een scène uit *The Poseidon Adventure*, maar dan echt.

We lagen aangemeerd in een afgelegen hoek van de haven, aan het einde van een lange pier met een groot pakhuis. Langs zij van ons lagen zeiljachten die onderdeel waren van de 'vredesvloot', een vloot schepen die op weg was naar de atol Moruroa om daar te protesteren tegen de Franse kernproeven. De *Rainbow Warrior* ging die vloot als bevoorradingsschip begeleiden. Na de ontploffing hadden de zeilschepen meteen een goed heenkomen gezocht en ze lagen nu op enige afstand van ons. Nergens was iets te zien wat de explosie kon hebben veroorzaakt waardoor ons schip nu bezig was te zinken.

Het schip was al zo ver weggezakt, dat ik via het dek op de kade moest klimmen. Zodra ik op de kade stond, begon ik koppen te tellen. Ik wist dat sommige bemanningsleden eerder die avond nog even aan wal waren gegaan, als een laatste uitstapje voordat we aan de tocht van drieduizend mijl lang naar Moruroa begonnen. Zo te zien ontbraken alleen Hanne Sorensen en Fernando Pereira. Om Fernando maakte ik me niet zoveel zorgen, omdat ik wist dat hij een avondmens was die graag aan wal ging, maar Hanne was een ander verhaal.

Een gelukkige hooligan

OKTOBER 2013

MOERMANSK DETENTIECENTRUM SIZO-NI

200 KM TEN NOORDEN VAN DE NOORDPOOLCIRKEL

DONDERDAG 24 OKTOBER

Een feestdag, vermoed ik. Misschien. Ik kwam mijn bewaker tegen toen ik naar buiten ging. Er was ook een stel zware jongens, allemaal geboeid met de handen op de rug. Ze werden naar een andere arrestantenwagen gebracht. Wij gingen naar het kantoor van de onderzoeker. Terwijl ik in een comfortabel busje zat (met ramen), kwam Olysha ineens langs. Het eerste wat ze zei was: 'Je bent geen "piraat" meer.' Ik had haar willen zoenen, maar het laatste wat ik wilde, was haar boos maken. Blijkt dat we nu 'hooligans' zijn. Het verschil? Nul tot zeven jaar versus tien tot vijftien jaar. Met de klemtoon heel duidelijk op de nul. Maar het grootste verschil is dat Sacha [de advocaat] denkt dat we morgen vrij zullen komen. 'Ik weet het zeker,' zegt hij. Ik weet niet wat er onder 'hooligan' wordt verstaan, maar ik durf te wedden dat er onder meer sprake zal zijn van vernieling van eigendommen, dus ze zullen het nog moeilijk krijgen ook dat te bewijzen. Maar het belangrijkste is dat hij zegt dat we morgen vrij zullen zijn. Ik ben er klaar voor.

Ik heb er nog nooit zo naar verlangd hier weg te kunnen. Sacha [Mijn celgenoot, niet mijn advocaat. 'Sacha' is een erg populaire koosnaam in Rusland.] heeft me weer de hele nacht wakker gehouden, maar toch ben ik om 5.10 uur opgestaan, klaar om te vertrekken. Maar ik ga helemaal nergens heen. Om tien uur kwamen de bewakers me halen voor de oefeningen. Terwijl ik door de kooi liep, stelde ik me voor dat ik een lezing gaf in Putney (op mijn middelbare school) of waar dan ook. 'Als je in slaap valt, heb je verloren.' Het was een goede speech en ik raakte erdoor in een positieve gedachtestroom. [Interessant genoeg zou ik de zomer daarop een welkomsttoespraak geven in Putney met de titel 'Al die plaatsen waar je heen zult gaan', geïnspireerd op het gelijknamige boek van Dr. Seuss.][Dr. Seuss was een bekende Amerikaanse kinderboekenschrijver. vert.]

De IMO zal half november een uitspraak doen over de zaak. Omdat Rusland er geen advocaten naartoe zal sturen, zal de IMO waarschijnlijk in ons voordeel beslissen. Ik heb er geen vertrouwen in dat het juridische team een zaak voor kan bereiden voor de IMO. Maar nu hoor ik dat ze proberen de zaak voor te leggen aan het Internationale Arbitragehof in Genève, een proces waarvan ik weet dat het waarschijnlijk twee jaar kan duren.

Volgens Dima [een andere advocaat, niet de Rus van Greenpeace] was de aanklager er niet van overtuigd hoe hij ons in staat van beschuldiging kon stellen wegens hooliganisme, omdat we nooit dicht bij het boorplatform zijn gekomen. Daarom verwacht ik vanavond ook helemaal niet dat we binnen afzienbare tijd vrij zullen worden gelaten. Maar ik blijf optimistisch dat we aan het eind van deze detentieperiode vrij zullen komen, mogelijk volgende maand.

Volgens Sacha [de advocaat] zie ik eruit als Robinson Crusoe. Ik heb me pas drie dagen niet geschoren, maar mijn haar wordt al behoorlijk lang. Ik zou wel een knipbeurt kunnen gebruiken, maar dat heb ik hier alleen nog zien gebeuren met nagelknippers.

ZATERDAG 26 OKTOBER

Lamlendige dag. Ik hoorde een paar bemanningsleden tijdens de oefeningen zeggen dat de aanklager onze groep deels probeert te bestempelen als activisten en deels als niet-activisten. Dit is precies waar Sacha [de advocaat] bang voor was. Ik voelde me tijdens de oefeningen zo down, dat ik niets heb gezegd en met niemand heb gepraat. Niet voor de eerste keer.

ZONDAG 27 OKTOBER

Aan het gebouw tegenover de binnenplaats zit een veranda. Aan de muur binnen de overkapping van de veranda hangt een gloeilamp. Er hangen veel ijspegels. Toen ik er gisteravond naar keek, dacht ik: o, iemand heeft een rij ijspegellampjes opgehangen. Maar toen realiseerde ik me dat er echt ijspegels hangen! Het was zo mooi. Het moet zo rond het vriespunt zijn geweest, want het leek of er wat water van de ijspegels omlaag sijpelde, waardoor ze glinsterden in het licht. Zo cool.

Ik diende aan het eind van de dag een klacht in over Sacha [de celgenoot]. Klachten en verzoeken worden op zondagavond in behandeling genomen. Terwijl ik lag te dommelen, las de kleine smeerlap mijn briefje, en nu is hij daar niet gelukkig mee. Ik realiseerde me niet dat zijn Engels zo goed was. Wel, het spijt me, maar niet zo heel erg. Later die avond kreeg ik een bericht [via The Road] van Roman [Dolgov, een Russisch bemanningslid en medegevangene] die zei dat we moesten ophouden met klagen over allerlei dingen in de gevangenis omdat we anders de rest van de bevolking tegen ons krijgen. Het zal wel...

Na diverse andere juridische procedures, verklaringen en optredens werden we officieel in staat van beschuldiging gesteld wegens hooliganisme. Hooliganisme begint in Rusland een vergaarbak van aanklachten te worden tegen iedereen die als vervelend wordt beschouwd. Achttien maanden voor de arrestatie van de

Arctic 30 (zoals we inmiddels worden genoemd) werd de band Pussy Riot gearresteerd en aangeklaagd wegens hooliganisme. Gezien de aanklacht wegens piraterij bevonden wij ons in een merkwaardige situatie. Van onze advocaten vernamen we dat het voor de Russen blijkbaar moeilijk was een legale manier te vinden om de aanklachten wegens piraterij te *laten vallen*. Daaruit blijkt maar eens hoe vaak mensen in hun systeem niet schuldig blijken te zijn.

Intussen probeerden de Russische aanklagers ons uit elkaar te halen en tegen elkaar op te zetten. Ze bleven proberen een van de bemanningsleden over te halen verklaringen tegen de rest te laten ondertekenen in ruil voor vrijlating. Hij hield weliswaar stand, maar werd langzaam gebroken. Hij zei ons dat hij het gehad had met Greenpeace en dat hij zijn familie weer wilde zien. Ik voelde me nog steeds verbonden met Greenpeace. Net als na het tot zinken brengen van de *Rainbow Warrior* in 1985 voelde het feit dat we dit mee moesten maken als een bewijs dat we het beoogde effect hadden gesorteerd.

DINSDAG 29 OKTOBER

Tijdens de inspectie deze ochtend staat ineens de boze 'broodkorstbewaker' voor me. Ik neem hem in me op en zie dat hij drie grote sterren op zijn schouders heeft. Hij kijkt me recht aan en zegt met een zeer uitdagende stem iets in het Russisch. Iemand vertaalt het voor me: 'Heb je ergens problemen mee?' Ik antwoord meteen: 'Nee, geen problemen!' Hij brieset een of twee keer, kijkt rond en loopt stampend weg. Ik concludeer dat hij de grote baas is. Ik denk dat als ik gisteravond had gevraagd om een nacht alleen, dat ik dan in de isoleercel in de kelder zou zijn beland, op dit moment.

De oefeningen vandaag waren een vreselijk slechte grap. Het regende en alles was aan het smelten. In de cel waar we onze oefeningen konden doen, stond altijd een paar centimeter water of het was er bevroren. Er was één plek van een halve meter hoog langs de achterste muur waar ik uit de regen kon blijven.

GREENPEACE

Help onze aarde te beschermen

Greenpeace voert wereldwijd campagne voor een groene en vreedzame planeet en inspireert daarmee initiatieven die bijdragen tot een betere toekomst. Samen met onze supporters, vrijwilligers en bondgenoten doen we onderzoek naar en documenteren we milieuproblemen, om deze onder de aandacht te brengen van het grote publiek. Daar waar niemand anders het aandurft gaan wij over tot doelgerichte, geweldloze acties en zetten zo publieke bezorgdheid om in blijvende verandering.

Doe mee op www.greenpeace.nl

Twee explosieven brachten zijn schip tot zinken, hij werd gevangengezet door de Russen en bijna overvaren door een Amerikaans marineschip: voor Peter Willcox hoorde het allemaal bij zijn werk.

Dit boek beschrijft de avonturen van Greenpeace-kapitein Peter Willcox, die ruim 30 jaar de wereldzeeën bevoer om te strijden voor het behoud van de aarde. Hij stond aan het hoofd van vele spectaculaire acties om de aantasting van het milieu onder de aandacht te brengen.

Begin jaren tachtig werd Peter Willcox kapitein op de *Rainbow Warrior*. Met dit schip trok hij ten strijde tegen walvisvaarders en tegen de Franse atoomproeven bij Moruroa. Dat laatste werden het schip en een van de opvarenden fataal: in de haven van Auckland werd het actieschip opgeblazen door de Franse geheime dienst. Willcox liet zich hierdoor niet uit het veld slaan, maar streed met nieuwe schepen tegen nieuwe aanslagen op het milieu: de ontbossing van het Amazonegebied, het dumpen van nucleair afval in zee en de criminele handel in diamanten.

In 2013 voer Peter Willcox met de *Arctic Sunrise* uit om actie te voeren tegen de Russische oliewinning in het kwetsbare Noordpoolgebied. Na beschoten te zijn door de Russische kustwacht werd het schip geënterd en de bemanning gevangengenomen. Peter Willcox beschrijft op meeslepende wijze zijn periode in Russische gevangenschap en de blijdschap na zijn vrijlating.

Niet alleen de spannende avonturen van Peter Willcox, maar ook zijn intelligentie en persoonlijke gedrevenheid maken dit tot een boeiend en inspirerend boek.

NUR 320
KOSMOS UITGEVERS,
UTRECHT/ANTWERPEN

GREENPEACE
GREENPEACE.NL / GREENPEACE.BE

